

Likovni ustvarjalec in likovna umetnost

V času razcveta vizualnih komunikacij je še posebej pomembno, da ponovno utemeljimo in prenovimo pomen likovno raziskovalne ustvarjalnosti v naši družbi ter jo glede na vse splošne trende degradacije v zadnjih desetletjih, ponovno vzpostavimo tvorno v družbeni mehanizem. To je toliko bolj pomembno, ker predstavlja likovna umetnost enega izmed stebrov nacionalne identitete in likovno izobraževanje na vseh stopnjah izobraževanja razvija ustvarjalnost, tako v mišljenju, kot v veščinah, ki omogoča razvoj in podporo v mnogoterih dejavnostih. Dandanes se namreč vsak produkt manifestira skozi podobo in bogatenje likovne vzgoje ter izobraževanja zagotovo prispeva k višji ravni likovne pismenosti in je s tem v podporo vesplošni ustvarjalnosti na zelo različnih področjih družbene produkcije. V zadnjih desetletjih naše nove domovine pa se ob vse splošnem bohotenju vizualnega kaosa, počasi in skoraj na neviden način, z veliko mero nerazumevanja bistva problematike, likovna ustvarjalnost sistematično odrija na rob družbene pomembnosti.

V Zvezi društev slovenskih likovnih umetnikov na osnovi kulturno zgodovinskih tokov in realne politike v našem času prepoznavamo na tem področju številne težave. Te onemogočajo kakovostno delovanje in preživljanje likovnih ustvarjalcev z lastnim delom. Tako je znano, da večina akademsko izobraženih likovnikov počne različna opravila, da sploh pride do kakšnih prihodkov. Ker je eden od razlogov za takšno stanje tudi birokratski aparat na ministrstvu za kulturo, oziroma na občinskih ravneh, ki ne vidi temeljnih razlik med izobraženimi in neizobraženimi ustvarjalci, predlagamo nekaj ukrepov, ki bi po našem mnenju lahko bistveno izboljšali status likovnih avtorjev v Sloveniji.

Ukrepi so razdeljeni v več vsebinskih sklopov. Nanašajo se na različna področja in prav tako se razlikujejo po zahtevnosti izvedbe, saj je pri nekaterih potrebno le nekaj dobre volje, medtem ko pri ostalih spremembo obstoječe zakonodaje. Del programa se navezuje na reorganizacijo ZDSLU, ostalo pa na državne in občinske organe.

1. Izhodišče - likovni ustvarjalec

Likovni ustvarjalec deluje, raziskuje in ustvarja na vseh raznovrstnih področjih likovno vizualnih polj skozi aspekte klasičnih dvorazsežnih in trirazsežnih problematik pa vse do sodobnih nosilcev slikovno vizualnega ter prostorskih artefaktov, konstrukcij in modelov. V teh procesih gre za duhovno materialno kultiviranje likovno vizualnih artefaktov, ki se nezavedno vgrajujejo v produkcijo zelo različne predmetnosti.

Za opravljanje svojega dela likovni ustvarjalec potrebuje izpolnjenih nekaj pogojev:

- 1.1 **Strokovno znanje** - formalno ga omogočajo razni visokošolski študiji na različnih akademijah in fakultetah z likovno vizualnega področja ter s permanentnim izobraževanjem skozi celotno ustvarjalno obdobje. Slediti in spremljati mora razvoju stroke in dosežkom drugih avtorjev doma in v tujini, ter razstavam in predstavitvam, strokovnim in medijskim objavam in razpravam.
- 1.2 **Potrebuje čas in koncentracijo**, ki traja dovolj dolgo za nastanek trajnega dela; sposoben mora biti raziskovati in razvijati idejo, obliko, imeti mora čas za napake, poskuse in zmote. Umetniško delo ni zvesto tržnim načelom, temveč le samemu sebi. Zaradi specifičnih pogojev ustvarjalnega dela je tudi časovni razpon dela specifičen in prilagojen ritmu posameznega ustvarjalca.
- 1.3 **Prostorske pogoje** (atelje in depoje), **opremo, materiale, strokovno literaturo**, itd.
 - 1.3.1 **Atelje** predstavlja delovni prostor za ustvarjanje, pravica uporabe se pridobiva v skladu z izpolnjevanjem statusnih pogojev (glej točko 1.4.1). Atelje nikakor ne more biti enačen z delovnimi prostori za potrebe obrti, saj likovna ustvarjalnost ni namenjen produkciji, temveč v prvi vrsti likovnemu raziskovanju. V tem pogledu so ateljeji neke vrste razvojni laboratoriji. Kako

je opremljen je, odvisno od umetniške zvrsti kateri se umetnik posveča (kiparji potrebujejo delavnico s stroji, orodji in opremo za obdelavo kamna, kovine, lesa, keramike, plastike, stekla ipd., grafiki grafične preše in opremo za razne grafične tehnike od visokega, globokega in ploskega tiska ter različnih kombinacij, konceptualni in video umetniki potrebujejo snemalne kamere, predvajalnike, visoko zmogljivo računalniško opremo in programe...itd.). Zato je tudi oprema tovrstnih delovnih prostorov zelo specifična, posebna in pomeni velik finančni vložek za avtorja. Zaradi posebnosti ustvarjalnega dela je bivalni in študijski del sestavni del ateljeja.

1.3.2 **Depo** za likovna dela predstavlja organizirano obliko hranjenja likovnih del po standardih arhivske stroke v domeni državnega interesa za zaščito likovne produkcije in ščitenja kulturne dediščine.

1.3.3. Pri izvedbi likovnih artefaktov se avtorji srečujejo z izredno velikim naborom različnih in specifičnih **materialov**. Slediti morajo kemijskim, fizikalnim in statičnim karakteristikam ter tehnološkim zahtevam obdelave teh materialov.

1.3.4 Pomembni del pogojev za uspešno delo likovnega in vizualnega ustvarjalca je tudi **strokovna literatura** in v sklopu ateljejev nastajajo osebne knjižnice.

1.4 **Primerno strukturno okolje** z urejenim statusnim-, avtorsko pravnim-, finančnim-, socialnim- in stimulacijskim- sistemom:

1.4.1 **Status likovnega in vizualnega ustvarjalca**

- Status naj temelji na štirih stopnjah (podobno kot v visokošolskem sistemu): **A, B, C, D**, tako, da se status podaljšuje na podlagi izpolnitve predpisanih referenčnih pogojev na vsakih pet let. Če in ko ustvarjalec po dvajsetih letih uspešno izpolnjevanih pogojev doseže četrto stopnjo (**D**), so mu statusne pridobitve podeljene v trajno last. Tako kot v drugih poklicih je tudi za avtorje pomemben razvoj kariere in temu bi maral slediti pravilnik za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost. Višina osnove za prispevke bi se morala sorazmerno večati. To bi bila spodbuda za napredovanje v višji razred in ob upokojitvi avtorji ne bi prejeli pokojnine, ki je nižja od minimalnih življenjskih stroškov.
- Trenutno je status samozaposlenih primerljiv z statusom obrtnikov, s.p., ki to ni, saj ne more sodelovati na trgu, kot obrtnik, ne sme zaposlovati in niti ne sme opravljati drugih dejavnosti kot jih ob vpisu prijavi Ministrstvo. Dialoška skupina, ki se ukvarja s statusom samozaposlenih na MZK se zavzema, da bi bil avtor delavec in ne s.p. kot je to sedaj. Ni znano, kaj to prinaša. Ali bo likovnik lahko izstavljal račun, oz. kako bo zaračunaval svoje delo? Gledališčniki, baletniki, pisatelji, pesniki ... nimajo večjih materialnih in proizvodnih stroškov in je v glavnem njihovo delo tisto, ki ga obračunajo. Verjetno bodo delo zaračunavali kot avtorski honorar, ki pa je izredno visoko obdavčen. Pri likovniku je 80% vseh prihodkov strošek delavnice, opreme, materialov in če bi moral prodajo artefaktov izvajati preko avtorske pogodbe, kjer je priznanih 10% materialnih stroškov je v veliki meri v neprimerno slabšem položaju, kot ostali ustvarjalci. (Npr.: *Pred leti nas je naš član, kipar prosil za izračun za izdelavo in prodajo bronastega kipa. Ker leto pred tem ni imel naročil je vodi računovodstvo v omejenem obsegu, kot normiranec in bi lahko za izdelavo kipa sklenil avtorsko pogodbo. Da bi dobil 4.000 € neto za dva meseca dela, bi moral izstaviti račun v višini 40.600 €. Strošek modela, kalupa in ulivanje bi bil 18.000 €, prispevek državi pa 18.600 €. Cenzus za bruto prihodek samozaposlenega v kulturi je bil 19.928 €. V tem primeru bi izgubil status, vrniti bi moral državi prispevke za celo tekoče leto, takrat je bilo nekaj več kot 3.600 € in bi ostal brez honorarja, brez statusa in brez kipa.*)
- V strošek razstave je potrebno vključiti tudi stroške avtorja za opravljene ure v zvezi s pripravo razstave (povračilo stroškov), kot tudi za prikazana likovna dela (razstavnino). Višina razstavnine naj bo povprečna mesečna plača zaposlenega v kulturi. Nadomestilo

umetnikom je treba v celoti in obvezno vključiti kot strošek za vsako razstavo in za vse umetniške projekte.

- Predlagamo, da se socialne probleme naših avtorjev, ki s svojim delom ne morejo pridobiti dovolj sredstev za preživetje, rešuje v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- Pri porodniških dopustih, daljših kroničnih ali težkih obolenjih zahtevamo, da se upošteva bonus vsaj dveh let s katerim se pravica za plačevanje prispevkov podaljša od 5 na 7 let. (Po mnenju dr. Metode Dodič Fikfak, predstojnice Kliničnega inštituta za medicino dela, družine in športa so kiparji, slikarji in grafiki izredno izpostavljeni tako fizikalnim in kemijskim kot psihičnim in fizičnim obremenitvam in sodijo med najbolj zdravstveno ogrožene skupine v Sloveniji.)
- Podpiramo predlog, da se avtorske poklice uskladiti s standardno klasifikacijo dejavnosti (tudi AJPEŠ) in s seznamom poklicev v javnem sektorju; podporne in umetniške poklice je potrebno ločiti.
- Dopolniti bi morali Zakon o dodatku k pokojnini za izjemne dosežke na področju kulture in raziskovalno-razvojne dejavnosti z referencami za likovno in vizualno področje ter finančno uskladiti republiške priznavalnine na področju kulture.

(Pripomba: Nesprejemljivo je, da ZDSLJU, društvo, ki združuje večino samozaposlenih likovnih in vizualnih ustvarjalcev v Sloveniji nima svojega predstavnika v dialoški skupini za urejanje statusa samozaposlenih, oziroma, da ni likovnika. PREDLOGI-DOPOLNITVE k vložnemu predlogu Zakona o dodatku k pokojnini za izjemne dosežke v kulturi in raziskavah bomo poslali posebej).

1.4.2 **Avtorska in sorodne pravice**

Likovna in vizualna umetnost je danes navzoča na vsakem koraku in veliko lažje dostopna slehernemu kot kdaj koli poprej. Slike, skulpture, grafike, ilustracije, fotografije, video, umetnost novih medijev, performansi, grafično oblikovanje, arhitektura in druge likovne stvaritve nas spremljajo povsod. Zaradi raznolikosti in zahtevnosti nastajanja ter različne pojavnosti in uporabnosti tovrstne umetnosti, je urejanje področja avtorske in sorodnih pravic in odnosov med avtorji in uporabniki izjemno občutljivo in zahtevno. V Sloveniji pa je predvsem zaradi pomanjkanja trga umetnin, splošnega nerazumevanja pomembnosti avtorske pravice in slabe kondicije likovno vizualnega področja, ureditev tega segmenta še toliko bolj zahtevna, oziroma skoraj nemogoča. Slovenija je tako pri uveljavljanju avtorske in sorodne pravice še vedno nepopisan list v srednje evropskem prostoru, kakor tudi pri kolektivnem uveljavljanju tistih avtorskih pravic likovno vizualnih umetnikov, ki se upravljajo kolektivno.

Avtorska in sorodne pravice so ene od ustavnih in temeljnih človekovih pravic. S temi pravicami likovniki običajno upravljamo individualno (ko svoje delo prodamo), na nekaterih področjih uporabe pa je tako uveljavljanje nemogoče, saj bi bilo prezapleteno in neekonomično. Ta področja so določena z nacionalno zakonodajo in evropskimi direktivami: sledna pravica, kabelska retransmisija, privatno in drugo lastno reproduciranje, prazni nosilci. Če želimo imetniki pravic pridobivati ustrezna nadomestila tudi iz teh virov uporabe naših del moramo skladno z Zakonom o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ustanoviti kolektivno organizacijo imetnikov pravic na likovnih delih.

1.4.3 **Stimulacijski sistem, razpisi in oblikovanje skladov: za odkupe, za delovne štipendije in za rezidenčna gostovanja v ateljejih doma in po svetu.**

- Organizator razstavnih projektov in avtor, ustvarjalec likovnih in vizualnih del sta v tesno povezanem odnosu, vendar se po formi in vsebini dela povsem razlikujeta. Avtor ustvarja

likovno ali vizualno delo, galerist pa to delo razstavi. Temu bi moral slediti tudi razpisi, avtorju za ustvarjanje lastne produkcije in galeriji za razstave.

- Zaradi izredne podhranjenosti likovnega področja predvsem pa za spodbujanje ustvarjalnosti in kvalitetne produkcije je pomembno oblikovanje sklada za delovne štipendije, nagrade in posebnih dosežkov likovnih umetnikov. Delovna štipendija omogoča likovniku, da vso svojo energijo za določen čas posveti raziskovanju, inovacijam in ustvarjanju, so neposredna spodbuda ustvarjalcu (delovne štipendije imajo pisatelji, pesniki, tudi ilustratorji, predvsem tisti avtorji, katerih delo je vezano na knjigo, nimajo pa jih slikarji, kiparji, grafiki, da o novodobnih medijskih umetnikih sploh ne govorimo).
- V Evropi je ena od prioritet mobilnost mladih in umetnikov in ker ZDSLU kot nacionalna organizacija in združenje likovnih ustvarjalcev bi morala sodelovati v evropskih izmenjavah rezidenčnih ateljejev, kot je to praksa v Evropi.
- Ustanovitev javnega sklada, za odkupe likovnih del na državni in občinski ravneh. Iz teh odkupov bi javni zavodi in galerije obogatili svoje stalne zbirke s sodobnimi likovnimi deli, državne ustanove in državna konzularna predstavništva (skrajšano: DKP) se lahko opremijo s kakovostnimi likovnimi deli in tako se še dodatno okrepi promocija Slovenije v tujini. S tako pridobljenimi deli bi lahko opremljali tudi javne zavode in ustanove, bolnice, šole, knjižnic itd. Odkupi so neposredna in posredna spodbuda privatnemu sektorju za odkupovanje likovnih del in postopno ustvarjanje likovnega trga, so tudi pozitiven signal vlagateljem in zbirateljem umetnin in bi bili jasno sporočilo, da je v umetnost smiselno investirati, saj bi podpora države delovala spodbujevalno in izobraževalno za nove kupce. Umetniško delo bi tako poleg estetske in sporočilne vrednosti dobilo tudi tržno. To je lahko tudi neformalna likovna vzgoja: v slovenske osnovne in srednje šole bi postavili na ogled vsaj nekaj originalnih likovnih del, da bi se učenci z njimi dnevno srečevali.
- vpeljava systemske klasifikacije za nagrajevanje in prepoznavanje dosežkov na področju likovnega ustvarjanja;

1.5. Družbeno okolje in mediji

- 1.5.1 Klasifikacijo galerijskih ustanov, ki omogočajo manifestiranje in strokovno spremljanje likovne ustvarjalnosti. Nujno je sprejetje primerljivih normativov in standardov za delo v javnih zavodih in nevladnih organizacijah.
- 1.5.2 Systemska podpora strokovne kritike in objave v tiskanih in spletnih medijih. V novejšem obdobju sledimo izrazitemu krčenju prostora za umetniško kritiko na vseh izraznih področjih. Razlog je v privatizaciji tiska in ostalih javnih občil, ki so naravnana izrazito komercialno in jih zanimajo izključne tržne vsebine in trivialna kultura. Zato je vse izrazitejša potreba kritične javnosti, izobražencev, umetnikov in tudi mlade generacije za informacijami (knjigami, revijami, spletnimi portali, eseji, članki, kritikami, pogovori itd.), ki poglobljeno prezentirajo umetnost s kar najširših aspektov. Zaradi pomanjkanja prostora za kakovostno refleksijo novejši umetnosti je nastala vrzel, ki jo čutijo tako avtorji, kot širša zainteresirana javnost, ki kot je splošno znano že dalj časa opozarja na to težavo. Kajti dogaja se, da je trenutno zlasti mlajša generacija naših umetnikov brez ustrezne predstavitve, ki bi njihovo delo ustrezno ovrednotila in uveljavila. Dolgoročno je takšno stanje povsem nesprejemljivo in tudi neprimerljivo z razvitimi evropskimi deželami, ki namenjajo izjemno skrb svoji nacionalni kulturi in njenim predstavnikom omogočajo delovanje.

1.6. Davčno okolje in trg umetnin za področje likovno vizualne ustvarjalnosti:

- 1.6.1 Zakon o mecenstvu, kot je bil predlog ministra Antona Peršaka in spodbujanje nakupa likovnih umetnin z davčno olajšavo;

- 1.6.2 Zakon o umetniškem deležu v investicijskih projektih (zakon je bil sprejet novembra 2017 in je potrebno zagotoviti njegovo uresničevanje). Dve priporočili: Država bi morala spodbuditi tudi občine in privatne investitorje, da sprejemajo ta zakon kot pravilo in ne zgolj kot priporočilo ter vzpostaviti pogoje, da se zakon začne izvajati in vzpostaviti pregleden sistem z veliko pozornostjo na kvaliteti izbora likovnih in vizualnih del, kot del opreme javnih objektov;
- 1.6.3 Zvišanje mejne vrednosti poslovnih daril, kolikor gre za slovenska umetniška del, kot je zapisano v Predlogu nacionalnega programa za kulturo 2018 – 2025 (Uredba o omejitvah in dolžnostih javnih uslužbencev v zvezi s sprejemanjem daril (Ur.l. RS, št. 58/03), po kateri vrednost darila uslužbencu, ne sme presegati 50 € letno je vplivala, da so se nakupi likovnih del drastično znižali. Pred uredbo smo zabeležili 2.900.000 EUR prometa s prodajo likovnih del, po uredbi samo še 34.000 EUR. Uspešen »protikorupcijski ukrep« je v veliki meri prispeval, da je prodaja likovnih del povsem zamrla in so likovniki postali kolateralna škoda);
- 1.6.4 Prodajna mreža likovnih del v privatnih galerijah.

2. ZDSLUS

ZDSLUS je združenje regionalnih društev v funkciji združevanja skupnih interesov društev in njenih članov (preko 800) ter v zastopanju pred institucijami države na področju kulture in kulturne politike, kakor tudi za posredovanje pri ščitenju profesionalnih standardov na likovno vizualnih področjih. Že 120 let hranimo sezname članov in aktivnosti ter bazo podatkov potrebnih za normalno delo likovnih in vizualnih ustvarjalcev.

ZDSLUS deluje na dveh nivojih, v funkciji javnega in poslovnega modela:

- za ustvarjanje pogojev za kvalitetno likovno vizualno ustvarjalnost;
- v okviru interdisciplinarnega poslovnega modela omogočati sodelovanje s sferami znanosti, izobraževanja in gospodarstva, za doseg boljšega finančnega položaja, večje prepoznavnosti ustvarjalcev izmed članstva ter večjo učinkovitost delovanja ZDSLUS in njenih članic.

2.1 Za uresničevanje zgornje vizije je potrebno ZDSLUS povrniti status **nacionalne strokovne (poklicne) organizacije** in dodeliti **status reprezentativne** institucije na področju zastopanja likovno vizualne ustvarjalnosti. (Taka rešitev je predlagana v 6. in 7. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-H), ki ga je leta 2018 pripravil minister Anton Peršak).

2.2 S tem je povezan ukrep **profesionalizacije dela in funkcij** v ZDSLUS. Na podlagi programa ter opisa del in nalog, ki se izvajajo na ZDSLUS, je opredeljena kadrovska zasedba: sekretar/vodja strokovnih služb; administrator/tajnik; strokovnjak za marketing in odnose z javnostmi; odgovorni za članstvo in servis; finančnik in tehnična podpora. Predlagamo, da se zagotovi dodatna sredstva za novo zaposlene in se jih loči od stroškov programa. Taka je tudi praksa v evropskih državah.

Novi Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg), sprejet 20. marca 2018, predvideva, da se vse nevladne organizacije financirajo enako od okoljskih, dobrodelnih, športnih, vojnih... skratka vseh 27.600 organizacij preko horizontalne mreže in stičnih točk. Predlagatelj zakona ni predvidel ali upošteval posebnosti, ki izhajajo iz stroke. Profesionalnih in vrhunskih umetnikov je v vsaki družbi manj kot 0,01% in isto velja za strokovna in reprezentativna društva, ki jih je v Sloveniji maj kot 0,005% od vseh nevladnih org., a njihovi člani ustvarijo več kot 80% celotne aktualne umetniške produkcije. ZNOrg predvideva tudi proračunski sklad iz sredstev dohodnine davčnih zavezancev za razvoj nevladnih organizacij, a ne daje nikakršnih garancij, da bodo strokovne organizacije sploh lahko kandidirale za ta sredstva in razvijale svoje podporno okolje ter skrbele za umetniško produkcijo. Taka je tudi dosedanja izkušnja. Obstaja velika nevarnost, da bo država že tako

nesprejemljivo slabo stanje likovnih umetnikov še poslabšala. Večina evropskih držav podpira svojo umetnost in umetnike, celo sprejemajo posebne zakone za zaščito umetnikov in umetniške produkcije, v Sloveniji pa žal ni tako. Zato ostaja edina možnost, da svoje podporno okolje razvijamo v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo.

2.3 Ključna področja delovanja in naloge, ki jih že opravlja ZDSLU, oziroma jih lahko opravi

- 2.3.1. **Spodbujanje in sodelovanje pri urejanju statusa in položaja ustvarjalca-avtorja** na nacionalnem in lokalnem nivoju (pravne, ekonomske in socialne podlage). Spremlja in ocenjuje vpliv politike na kulturni razvoj, obravnava predloge zakonov in drugih predpisov, ki urejajo področje kulture ter daje pobude in predloge za urejanje posameznih vprašanj na področju likovne in vizualne kulture. Sodelovanje pri oblikovanju pravil in normativov delovanja referenčnih galerij ter urejanje razmerja do avtorjev in razstavljalcev, trga umetnin...
- 2.3.2. **Ureditev avtorskih in sorodnih pravic.** Skladno z Zakonom o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (ZKUASP) pridobiti status kolektivne organizacije SVA in dovoljenje Urada za intelektualno lastnino za zbiranje in izplačevanje nadomestil avtorjem za uporabo likovno-vizualnih del, tako kot je to urejeno v državah EU. Pri pripravi zahtevne dokumentacije in vloge za pridobitev statusa kolektivne organizacije SVA je potrebna strokovna in pravna podpora. Povezujemo se s posameznimi evropskimi kolektivnimi organizacijami, EVA – evropsko združenje in CISAC – svetovno združenje, sestavljamo »repertoar« sezname avtorjev in del...
- 2.3.3. **Status Ateljejev.** Atelje predstavlja delovni prostor za ustvarjanje in je hkrati raziskovalni laboratorij na področjih likovno vizualne ustvarjalnosti. V podporo ureditve tega področja bi bila potrebna standardizacija ateljejskih prostorov in pravna ureditev ter načelni dogovor, da se v lokalnih okoljih spodbudi urejanje ustreznih prostorov za te namene ali zgradi nove ateljeje za spodbujanje likovno vizualne ustvarjalnosti. Ateljeje in ateljejsko bivalne prostore je potrebno kategorizirati za neprofitno, ustvarjalno, raziskovalni rabo, uskladiti davčno in najemniško politiko ter jo uskladiti z delovanjem trga likovnih del. Namembnost ateljejev je v podporo ustvarjalno kreativnim procesom in kultivaciji likovno vizualnih produktov in artefaktov, ki ob enem identificirajo naše družbene razmere doma in v svetu in predstavljajo potencial bodoče kulturne dediščine. Razpolaganje z ateljeji in urejanje statusa je v domeni občin in ZDSLU bo predlagala, da občine svoje občinske Odloke o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča spremenijo oz. dopolnijo tako, da v kategorijo stanovanjske uporabe umestijo tudi kategorijo bivalnih ateljejev za likovno vizualno ustvarjanje.
- Prizadevali si bomo za transparentno politiko uporabe obstoječih ateljejev in rezidenčnih ateljejev. V večini držav EU z ateljeji upravljajo nacionalna stanovska društva. V Zvezi načrtujemo tudi ustanovitev sklada ateljejev in skupnih delavnic za zahtevnejša dela (grafična delavnica, video studio itd.), ki pa ga brez širše podpore in pomoči ne moremo realizirati;
- 2.3.4. **Sodelovanje pri analizi položaja likovnih ustvarjalcev v Sloveniji,** analiza stanja, možnosti poslovnega sodelovanja z različnimi deležniki (izvedba anketne analize v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki, Univerzo v Mariboru).
- 2.3.5. **Povezovanje s sorodnimi in zainteresiranimi organizacijami** z namenom, da pride do optimalnih razmer za delovanje likovne produkcije.
- 2.3.6. **Servis članom in drugim deležnikom na likovno vizualnem področju.** Izvajanje in promoviranje svetovalnih in izobraževalnih storitev za člane-ustvarjalce, servis za člane (s področij prava, socialnega in pokojninskega zavarovanja, avtorske pravice, finančnega in programskega poslovanja, dodatnega izobraževanja, ata karnet, vodenje seznamov, posredovanje pomembnih informacij o razstavah, razpisih,...) ter izdajanje strokovnih mnenj k vlogam za status in druga strokovna mnenja.

- 2.3.7 **Program ZDSLJU:** Hiša umetnikov in Skriti Veselov vrt, prostor srečevanja in druženja ustvarjalcev in predstavitve aktualne produkcije, mednarodno sodelovanje (natančno opredeliti poslanstvo in vizijo, med programom regionalnih društev in Zveze, vzpostaviti kvalitetno sodelovanje vseh galerij regionalnih društev, opredeliti najpomembnejše projekte/razstave, ki so pomembni za avtorje, lokalno okolje, državo in stroko. Povečati višino sofinanciranja programov regionalnih društev in razstav: avtorskih, skupinskih, bienalnih, ter projektov, kot so delavnice, omizja, predavanja, konference,...
- 2.3.8 **Artoteka** je projekt v sklopu katerega imajo zasebniki in delovne organizacije možnost izposoje in/ali nakupa likovnih del. Artoteka je dejavnost, ki ne promovira zgolj likovnih ustvarjalcev in likovne umetnosti, ampak tudi izobražuje in širi likovno znanje v širši javnosti.
- 2.3.9 **Založništvo:** eno od pomembnih področij, ki vplivajo na delo in razvoj stroke in posameznika je strokovna kritika in refleksija, zato je potrebno okrepiti in povečati možnosti objav teh kritik v tiskanih in spletnih medijih. Revija Likovne besede bi morali ponovno izdajati v štirih številkah letno. Skupaj z Slovenskim društvom likovnih kritikov načrtujemo izdajanje mesečnika.
- 2.3.10 **Mediji in promocija Zveze, članov in projektov.** Nadgradnja in vzdrževanje spletnega portala za predstavitev društev in članov, projektov in razstav. (<https://zdslu.si/> spletni portal je še vedno v delu, nalaganju vsebin)
- 2.3.11 **Projektna pisarna** - sodelovanje na lokalnih, nacionalnih in evropskih razpisih, izvajanje evalvacije in poročil... (če omenim samo nekatere: sodelujemo z JAK pri načrtovanju predstavitve Slovenije na Bienalu ilustracije v Bologni in na knjižnem sejmu v Frankfurtu, letos zaključujemo tri letni ERAZMUS+ projekt skupaj s petimi EU državami, povabljeni smo v „European Alliance of Academies“ project, ki bo v oktobru potekal v Berlinu ...);
- 2.3.12 **Ustanovitev solidarnostnega sklada.** Solidarnostna pomoč članom se dodeljuje samo v izjemno težkih primerih socialne ogroženosti ter reševanja elementarnih nesreč. Članov, ki tako pomoč potrebujejo je vedno več

Finance

Ločeno financiranje za program, za splošne stroške in za zaposlene:

- lastni prihodki (članarine, najemnine, prodaja likovnih del, dražbe...);
- financiranje na osnovi prostovoljne dohodnine in donacij;
- kolektivnih avtorskih pravic;
- aktivna udeležba na občinskih, državnih in evropskih razpisih.

Projektna skupina ZDSLJU,
za Aleš Sedmak,
Ljubljana, 30.10.2019